

Ibrahim Mulaomerović: *Pisma iz Austrije*; Centar za kulturu i obrazovanje, Tešanj, 2002.

Odmah da kažemo: ironijom i povremenom "grubošću" Ibrahim Mulaomerović nije ovdje, u knjizi *Pisma iz Austrije*, zatomio emociju. A dominirajuća emocija kojom su impostirani njegovi tekstovi jest *nostalgija*. Razumljivo, naravno, jer Mulaomerović je prognanik, i šta drugo očekivati nego žal za domom. A ta čežnja za svojim ljudskim staništem prromeće se kod Mulaomerovića u pohvalu vremenu u kojem se on nalazio doma, u Doboju, pa se autor "izlaže opasnosti" da bude označen *jugonostalgijčarem*. I nije uopće problem u tome što Ibrahim Mulaomerović može biti prepoznat kao nositelj te pojave, jer ni on sam od toga ne bježi: njegovi tekstovi, naime, tragajući za uzrocima vlastite i ukupne nesreće, itekako zadiru u tzv. *društvenu zbilju* i analiziraju njezine kreatore – iznoseći autorov posve čvrst i sasvim nedvosmislen politički stav. Mulaomerovićev je, dakle, odnos aktivistički, i to na sasvim izravan način – do te mjere da njegovi tekstovi sugeriraju rješenje u jednoj konkretnoj političkoj stranci (SDP). Njegova nostalgija se, dakle, ispostavlja jugonostalgijom ne na način na koji ju razumijevamo u iskazu Miljenka Jergovića da *on Jugoslaviju nije gradio, da ju ne misli obnavljati, ali da ne dozvoljava dirati vlastite uspomene*.

Sve to nije, međutim, problem. Problem je što je jugonostalgija postala pojmom koji je proskribiran do te mjere da mu se u propagandnome arsenalu malo šta stavlja rame uz rame (po "zloćudnosti", dakako), kao da je opasnost od restauracije nečega bivšeg *Damoklov mač* nad našim glavama. Sijači ovoga straha, zapravo, svjesno ili ne – svejedno, skreću pažnju sa realnih i konkretnih problema na aveti koje navodno dolaze iz prošlosti, jer jugonostalgija, kao i svaka druga nostalgija, isključivo je intimno osjećanje što proizlazi iz činjenice da je predmet nostalgije uvijek nešto što definitivno pripada prošlosti.

Ima, međutim, u ovoj knjizi i jedan izvanredan, gotovo bih se usudio reći *antologijski* tekst – naslovljen upravo *Jugonostalgija*. U njemu je Mulaomerović iskazao sve osobenosti svoga dara: i vještinu opore deskripcije sudbine prognanika/povratnika kroz gotovo intuitivnu težnju ka gradnji narativnih struktura kojima hvata širi društveni plan, i analitički odmak, i diskretni, nikako patetični emotivni šarm kojim poantira priču (da: *priču*, neka ostane ovdje ovaj nesigurni termin, jer upravo ovaj tekst provocira i žanrovska pitanja). Sučelice sa sviješću o "opasnosti" od etikete jugonostalgijčara, on se određuje spram Jugoslavije kao "ubave dame" što ga je napravila "rogonjom" koji nema šansu za ljubavnu kompenzaciju. U neočekivanom, paradoksalnom, a otkrivalačkom koraku u *dubinu* koji širi našu spoznaju o kvaliteti i vrijednostima osjećaja prema Bosni i prema Jugoslaviji – odjednom se u finalu teksta Bosna ukazuje nečim unutarnjim, rođenim, svojim, neupitnim, nečim s čime je mističnim, ezoterijskim nitima povezan, tako da između ta dva entiteta ne egzistira disjunktivni odnos. Ne potire Jugoslavija Bosnu, niti obratno, jer nisu to, u supstancijalnom smislu, pojmovi koji pripadaju istoj vrsti. Evo tog zadnjeg pasusa što ga ispisuje iznevjereni "jugonostalgijčar": "Kažu – 'klin se klinom izbija', možda neka nova ljubav, eto, Bosna na primjer, lijepa k'o lutka? Ne dolazi u obzir – ljubavne veze nisu dozvoljene između onih koji su krvno vezani." *De facto*, poučio nas je Ibrahim Mulaomerović o tome šta je ovdje šta. Sjajno.

Mulaomerović, rekosmo, društvenu stvarnost analizira, ali ju i propušta kroz filter vlastitih emocija, te su njegovi tekstovi konstantno na pragu beletrističke proze, a ponekad su ostvareni kao jetka satirična storija koja ne ostavlja dilemu o predmetu svoje žaoke, jer su joj likovi identični sa općepoznatim ličnostima iz naše suvremenosti; čak su im i autentična imena

uvijek navedena. Ipak, u tematsko-sadržinskom smislu najzanimljivije stranice autor ispisuje kad sučeljava kulturno-civilizacijski "prtljag" s kojim dolazi iz Bosne sa onim koji zatiče u Austriji, dakle: na Zapadu. Ti su pasaži, doista, otkrivalački svježi, a izgrađeni vrlo uspješno – na suočavanju likova kao nositelja jednoga i drugog kruga. I ima ih, srećom, priličan broj u ovoj knjizi.

No, ova knjiga nije na bilo kakvim čvrstim principima fundiran, konzistentni sistem nego zbirka prilično opuštenih tekstova o svemu i aluzivnosti na svašta, takvih da se, nekonzistentno i inkoharentno, već i u pojedinačnim kolumnama, a ne samo na razini knjige kao cjeline, lica, teme, ljudi i njihovi stavovi, pa i oni koji pripadaju samome autoru – komešaju i, često, međusobno "gurkaju", sudaraju, uzajamno djelomično osporavaju ili radikalno negiraju. To je, riječju, knjiga kao i sam život: prepuna međusobno proturječnih fragmenata, krzotina, zbilje, impresija koje ponekad hoće da se tobože ostrve u apodiktičan sud, s kojim se narogušeni čitalac može i emotivno ne složiti, da bi već u slijedećem pasusu iskrsla negacija i jedno posve drugačije viđenje. To što po svojoj uzbrukanosti, uskomešanosti, torzičnosti – liči na sam život u kojem odnekud, iz nesaznatljivosti, pojave na momente izranjaju pred čovjekovim očima, da bi se odmah potom vratile u nigdinu ostavljajući u našoj svijesti tek obrise – najznačajniji je argument egzistencije ove knjige Ibrahima Mulaomerovića. Pa i kad su posrijedi rečenice za koje ćemo reći da donose pretjerivanja i površnosti, bit ćemo u krivu, jer ih, čini mi se, posmatramo iz pogrešnog aspekta. Opervaženi našim teškim vremenom, izranjavljani i preosjetljivi na zvuk svake jače riječi, izgubili smo, uglavnom, sposobnost da u ljudima i njihovim "proizvodima" prepoznamo suptilnije nivoe. Mekšemu uhu, međutim, ne bi trebala promaći jedna fina, upravo narativna, spisateljska Mulaomerovićeve strast koja je, siguran sam, glavni pokretač njegova pera. Stoga mislim da bi i on sam mogao ubuduće više insistirati baš na tome, i pokušati graditi čisto književne tekstovne strukture (ma šta to značilo u današnjem vremenu).

Ostaloga što se tiče – kad je posrijedi ova knjiga – jedna autorova stajališna konstanta ipak postoji, a to je neupitna humanistička inspiracija svih pisama iz Austrije. O čemu još uopće možemo imati konsenzus, nakon svega...?